

ฆาตกรโรคจิตในเรือนจำ (Murderer Psychosis)

โดย : สุวิญญา ผู้พัฒน์ นักวิชาการสาธารณสุข 7ว
 สรลักษณ์ ประเจียด นักจิตวิทยาคลินิก 5
 สายนิธิ แลคไฮสง นักจิตวิทยาคลินิก 4
 กองบริการทางการแพทย์ กรมราชทัณฑ์

ย้อนรอยกลับไปประมาณหนึ่งปีที่ผ่านมาจากเหตุการณ์ อุกอาจสะเทือนขวัญเป็นชาวคริกโครมขึ้นหน้าหนึ่ง ตามสื่อต่างๆ กันทั่วทั้งประเทศ กรณีหญิงสาวคลั่ง อายุ 36 ปี ก่อเหตุระทุ่บุกเข้าไปในโรงเรียนหญิง ชื่อตั้งกลางกรุง แถวถนนสีลม ใช้มีดไล่แทงเด็กนักเรียน อากาศสาหัส เมื่อเช้าวันศุกร์ที่ 9 กันยายน 2548 โดยมีผู้ได้รับบาดเจ็บสาหัสรวม 4 ราย สร้างความ ตื่นตระหนกหวาดผวาแก่เด็กนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง จนโรงเรียนต้องสั่งปิดโรงเรียนกระทั่งทัน พร้อมกับแจ้ง ผู้ปกครองให้ไปรับบุตรหลานกลับบ้านเพื่อความปลอดภัย (ไทยรัฐ, เสาร์ที่ 10 ก.ย. 2548)

เหตุการณ์ดังกล่าว เป็นหิวพากษ์วิจารณ์จากกระแส สังคมและนักวิชาการด้านสุขภาพจิตกันไปต่างๆ นานา ว่าสาเหตุน่าจะเกิดจากความเครียดแค้นส่วนตัวกับ ผู้ปกครองเด็กหรือน่าจะเกิดจากความวิกลจริตผิดปกติ

ทางจิตกันแน่ จนกระทั่งในที่สุด มีผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะ เป็นพยานในที่เกิดเหตุ ผู้ปกครองเด็กและตำรวจ ต่างสรุป และคิดกันว่า การกระทำของหญิงสาวดังกล่าวน่าจะมี ประเด็นหลักมาจากความผิดปกติทางจิต หรือเป็น บุคคลวิกลจริต เนื่องจากสืบประวัติแล้วพบว่า เคยเข้ารับการ รักษาอาการทางจิตในโรงพยาบาลจิตเวชและเคยใช้ มีดปักตอพื้นหัวพ่อเลี้ยงมาแล้วครั้งหนึ่งเมื่อหลายปีก่อน แต่ทั้งนี้ เพื่อความแน่ใจและความชัดเจน จึงต้องประสาน แพทย์และนักจิตวิทยาคลินิกเข้าร่วมในการตรวจวินิจฉัย สภาพจิตว่ามีความผิดปกติทางจิตหรือไม่...อย่างไร ?

ทั้งนี้ จากข้อมูลคำให้การของตำรวจและผู้ปกครอง ที่ไปรับเด็กแจ้งว่า หญิงสาวผู้นั้นน่าจะมี ความผิดปกติ ทางจิตอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะพบพฤติกรรมว่าเคย เข้าไปนั่งอยู่ในโรงเรียน คอยเฝ้าดูเด็ก และการแต่งกาย สกปรก ที่สังเกตได้อย่างชัดเจนคือจะนั่งยิ้มอยู่คนเดียว

หรือไม่ก็นั่งขยับตัวไปมาแบบอึดอัด ไม่สบาย นอกจากนั้น มักจะพูดจาจวนไปมา โดยบอกว่ามีคำบัญชามาจากสวรรค์ เมื่อทำแล้วจะสบายใจ เพราะมีชาวแขกและชาวจีนเข้ามาแย่งความร่ำรวย เลยมุ่งไปโรงเรียนที่มีเด็กลูกหลานชาวจีนและแขก โดยให้เหตุผลว่า (กลไกป้องกันทางจิต) เนื่องจากเด็กอ่อนแอไม่สามารถป้องกันตัวเองได้

ภายหลังจากการสัมภาษณ์และการตรวจสภาพจิต (Mental Status Examination) ตลอดจนการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยา ด้วยการให้เครื่องมือตรวจทางจิตวิทยาคลินิก (แบบทดสอบทางจิตวิทยา) ก็ทำให้ได้คำตอบที่ชัดเจนกับสังคม **สรุปแล้วว่า หญิงสาวผู้นั้นมีอาการเจ็บป่วยทางจิต โดยป่วยเป็นโรคทางจิตเวชที่เรียกว่าโรคจิตเภท (Schizophrenia) แบบหวาดระแวง (Paranoid)** ซึ่งมีลักษณะอาการที่สำคัญคือ มีเสียงลี้ก้องอยู่ในสมองให้ลงมือกระทำการดังกล่าว โดยพฤติกรรมนั้นเป็นผลมาจากอาการทางจิต ที่เราเรียกว่าเป็นอาการประสาทหลอน (Hallucination) ซึ่งพบได้บ่อยในผู้ที่เจ็บป่วยทางจิตใจ

ทำไม... ? ถึงสรุปเช่นนั้น

ผู้เขียนขออธิบายเพื่อความเข้าใจเพิ่มเติมว่า ในการตรวจสภาพจิต เราจะใช้การสนทนาเป็นหลัก ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมในภาพรวมทั้งหมด ตลอดจนการแสดงออกในด้านต่างๆ ของผู้ป่วยหรือผู้กระทำผิด ตั้งแต่ด้านลักษณะภายนอกทั่วไป (รูปร่าง ท่าทาง สีหน้า การแต่งกาย) ลักษณะการพูดที่แสดงถึง กระแสของความคิดอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิด การรับรู้ (5 สัมผัส) และการรับรู้เวลา สถานที่บุคคลและสภาพการณ์ ความจำ (โดยเฉพาะเหตุการณ์ในช่วงเวลา 24 ชั่วโมงที่ผ่านมา) การตัดสินใจ การรู้จักตนเอง เป็นต้น ร่วมกับการตรวจด้วยการใช้เครื่องมือทางจิตวิทยาคลินิกที่ใช้วัดตัวอย่างของพฤติกรรมอย่างมีเป้าหมายและมีความเป็นมาตรฐาน ซึ่งความผิดปกติทางจิต และสภาพจิตทั้งหมด จะแสดงออกมาผ่านทางเครื่องมือตรวจทางจิตวิทยา

คลินิก และทำให้เราสามารถวินิจฉัยอาการของโรคได้ว่า ผู้ต้องหา / ผู้ป่วยมีการใช้กลไกทางจิตแบบใดในการปรับตัวและแก้ปัญหา ตลอดจนทำให้ทราบรูปแบบความผิดปกติของบุคลิกภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว ความคิด อารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์

ผู้ที่ เป็นโรคจิต ซึ่งหมายถึง บุคคลที่มีภาวะผิดปกติในด้านแนวความคิด การรับรู้ อารมณ์ พฤติกรรม เมื่อเจอปัญหาต่าง ๆ หรือความเครียด จะไม่สามารถจัดการได้อย่างเหมาะสมเหมือนกับบุคคลทั่วไป ดังนี้

1. มีแนวความคิดผิดปกติจากคนธรรมดาทั่วไป หรือหลุดออกจากความเป็นจริงที่ควรจะเป็น เช่น คิดว่าตนเองมีพลังอำนาจวิเศษ มีคนบงการร้ายคอยด่าว่า สำหรับกรณีของหญิงสาวตามที่เป็นข่าวคิดว่าตนเองเป็นผู้รับคำบัญชาจากสวรรค์ ให้ทำร้ายลูกหลานชาวจีนและแขก เพราะพวกเขาจีนและชาวแขกเข้ามาแย่งความร่ำรวยคนไทย

2. พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากคนปกติทั่วไป เช่น แยกตัวไม่สูงลิ้งกับใคร ละเลยการดูแลสุขอนามัย

ของตนเองและกิจวัตรประจำวัน ในกรณีของหญิงสาว ผู้นั้นก็พบว่า มีการแต่งกายสกปรก ที่สังเกตได้อย่างชัดเจนคือจะนั่งอ้อมอยู่คนเดียวหรือไม่ก็นั่งขยับคอ และร่างกายไปมาแบบอึดอัด

3. ไม่ยอมรับความเจ็บป่วยของตนเอง มักพบว่า ผู้ป่วยในเวลาที่เป็นแล้ว แนวความคิดที่ผิดปกติไปนั้น ผู้ป่วยจะคิดว่าเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้น ทำให้ไม่ยอมรับว่าตนเองป่วย ผู้ป่วยจะพยายามหาเหตุผลมาอ้างว่า ทั้งหมดเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ไม่ได้ป่วย กรณีหญิงสาว ผู้นั้นก็อ้างว่า ที่ทำไปเพราะพวกเขาชาวจีนและแขกมาแย่งความร่ำรวย เข้ามาราศัยในแผ่นดินไทยกอบโกยทุกอย่างเป็นของตนเอง จึงต้องทำ เพราะเกลียดพวกเขาจนรวย ทำแล้วสบายใจ ถ้าไม่ทำ พวกนี้ก็จะมีมาแย่งที่ทำมาหากินของตนเอง จากที่กล่าวมาอธิบายได้ว่า ลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดปกติทางความคิดของสาวคลั่งมือมีด ดังคำพูดของหญิงดังกล่าวที่ว่า “หนูก็จิตปกติ แต่อดทนไม่เป็น”

4. การรับรู้ของประสาทรับความรู้สึกผิดปกติ ส่วนใหญ่พบว่า มีอาการประสาทหลอนทางหู (อาการหูแว่ว) ได้ยินเสียงความคิดของตนเองหรือเสียงของคนอื่นที่ไม่เห็นตัวมาพูดคุยด้วย ได้ยินเสียงพูดวิพากษ์วิจารณ์การกระทำหรือความตั้งใจของผู้ป่วย ทำให้มีการตอบสนอง

ด้วยการพูดคนเดียว ยิ้มคนเดียว ในกรณีของสาวคลั่งมือมีดนั้นพบว่า มีอาการที่เด่นชัดมาก คือ มีอาการนั่งพูดคุยและยิ้มคนเดียวอยู่หน้าบริเวณโรงเรียนที่เกิดเหตุ

5. อารมณ์ผิดปกติไม่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับแนวความคิดที่ผิดปกติ และการรับรู้ของประสาทรับความรู้สึกผิดปกติ เช่น หงุดหงิดง่าย เศร้าเครียดทรมานจากความคิดหวาดกลัวต่างๆ หวาดระแวง มีอารมณ์ครื้นเครงกว่าปกติจากการพูดคุยกับเสียงหูแว่วที่มาทยอกล้อ โดยพบว่าภายหลังก่อเหตุ 1 วัน หลังการถูกจับกุม สาวคลั่งมือมีดมีสีหน้าท่าทางแสดงได้ว่า มีอารมณ์หงุดหงิด ฉุนเฉียว หน้ามืดวิงเวียน หวาดกลัว และกัมหนัาตลอดเวลา

ทำไม? หญิงสาวตามที่เป็นข่าว ถึงกลายเป็นฆาตกรโหด (The Ripper)

จากการสืบค้นประวัติของผู้กระทำผิด ตั้งแต่ชีวิตในวัยเด็ก ทำให้ทราบข้อเท็จจริงว่า หญิงสาวตามที่เป็นข่าวเป็นลูกคนกลาง (Wednesday? child) ซึ่งตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการระบุว่า เด็กหรือลูกคนกลาง มักเป็นลูกที่มีปัญหาเรื่องการปรับตัว การแข่งขันกับพี่น้อง (Slipling Rivarly) ให้ตนเอง

ได้มาซึ่งความรักการดูแลเอาใจใส่โดยมักจะทำหลายๆสิ่งหลายๆอย่างเพื่อให้ได้รับความยกย่องชื่นชมจากบิดาและมารดา ซึ่งสาเหตุนั้นเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของลูกคนกลางที่ว่า เมื่อสมัยที่ตนเองยังไม่มีน้องใหม่ ที่คนโตและแม่ก็จะเอ็นดูให้ความรักและการดูแลเอาใจใส่เป็นแบบตามปกติ (หรือเป็นพิเศษ) ทำให้ลูกคนกลางไม่เกิดความรู้สึกว่าขาดความรัก แต่แล้วเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ว่าแม่มีน้องใหม่ แม่ได้แบ่งความรักและการดูแลเอาใจใส่ไปที่น้อง (การที่แม่ทำแบบนี้ก็เนื่องจากลูกทั้ง 2 คนโตพอที่จะสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้แล้ว แต่ว่าน้องคนเล็กนั้นยังช่วยเหลือตนเองไม่ได้) ในขณะที่เดียวกัน ที่คนโตก็มีความรู้สึกตื่นเต้นไปไม่น้อยกว่าแม่ ที่ตนเองได้มีน้องใหม่คนเล็กเพิ่มอีกคนที่คนโตจึงมุ่งให้ความสนใจไปที่น้องใหม่เช่นเดียวกับแม่ ดังนั้นจึงทำให้ลูกคนกลางเกิดความรู้สึก โดดเดี่ยวเหมือนถูกทอดทิ้งมากยิ่งขึ้น จากลักษณะดังกล่าวจึงทำให้ลูกคนกลางซึ่งแต่เดิมเป็นลูกคนเล็กที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ สักเกตเห็นพฤติกรรมของแม่และที่คนโตที่ให้ความสนใจน้องคนเล็กมากกว่าตนเอง จึงเกิดเป็นความรู้สึกอิจฉาในความรักที่แม่และพี่มีให้กับน้องคนเล็ก เป็นผลให้ลูกคนกลางพยายามทำทุกวิถีทางในทางสร้างสรรค์ เพื่อให้แม่กลับมาให้ความสนใจแก่ตนเองเหมือนเดิม ซึ่งดูแล้วลูกคนกลางมักจะมีนิสัยแบบคือเจียบ (passive - aggressive) แต่ว่าที่ตนเองทำไปเช่นนั้นก็เพราะต้องการเรียกร้องความสนใจให้แม่กลับมาดูแลตนเองเหมือนเดิมในวัยเด็ก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจากปัญหาที่กล่าวมา ความรู้สึกของลูกคนกลางที่อิจฉาในความรักของแม่และพี่ที่มีให้กับน้องคนเล็กจะไม่เกิดขึ้นเลย ถ้าแม่มีลูกห่างกันไม่มากเกินกว่า 3 ปี ตลอดจนแม่ไม่ทุ่มเทเรื่องการเลี้ยงดูให้กับลูกคนโตคนหนึ่งมากเกินไป

สำหรับสาวคลั่งมีมิตนั้น ปัญหาการปรับตัวและอาการทางประสาทได้เกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่น โดยเคยนำมิตไปไล่ฟันผู้ชายที่มาติดพันแม่ตนเอง หลังจากที่พ่อเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง และตอนที่เธออายุได้ 25 ปี แม่ได้มีสามี (พ่อ) ใหม่ ทำให้ชีวิตของเธอเกิดจุดเปลี่ยน

พลิกผัน กล่าวคือ กลายเป็นคนเก็บตัว ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับใครทั้งสิ้น ชอบอยู่ตัวคนเดียว ทำกิจวัตรส่วนตัวคนเดียว ไม่มีปฏิสัมพันธ์อะไรกับใคร ไม่อยากให้ใครมายุ่ง และเริ่มมีพฤติกรรมแบบแปลกๆ เช่น นั่งยิ้มและพูดคุยอยู่คนเดียว เริ่มมีจินตนาการและใช้มือวาดรูปบนอากาศ ชอบทบทวนหน้าอกตัวเองแรงๆ เพื่อให้หายอึดอัด ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากคนปกติทั่วไป

จากพื้นฐานบุคลิกภาพเดิมของสาวคลั่งที่เป็นคนชอบเก็บตัวมาตั้งแต่ในวัยเด็ก ประกอบกับการที่มารดามีสามี (พ่อ) ใหม่ ด้วยสภาพของจิตใจอันเปราะบางในวัยเด็กจึงยังรับไม่ได้กับสิ่งที่เรียกว่า “ผู้มาใหม่ในครอบครัว” เหตุผลสำคัญก็คือกลัวถูกแย่งความรักไปมากกว่านั้น บิดาซึ่งเป็นบุคคลที่รักที่สุด เป็นผู้ให้กำเนิดและความสุขหลายๆอย่างในชีวิตได้จากไปโดยไม่ทันได้ตั้งตัว ทำให้สภาพจิตใจในช่วงนั้นเกิดความผิดปกติในการปรับตัว ปรับสภาพจิตใจให้ยอมรับกับการสูญเสียและผิดหวังไม่ได้ แต่แม่กลับพยายามทดแทนความรู้สึกด้วยการมีพ่อใหม่ ซึ่งในที่สุดแล้ว ความกลัว

ในการถูกแย่งความรักไปนั่นเอง ทำให้สาวคลั่งมีความคิดที่สร้างขึ้นเองว่าแม่ไม่รัก ดังนั้น เมื่อไม่มีใครรัก จึงให้ความรักกับตนเอง อยู่กับตัวเอง และมีความรู้สึกอึดอัดร่วมกับความคิดหม่นมุ่นอยู่กับตนเองมากจนเกินไป จนกระทั่งมีแนวความคิดที่ผิดปกติจากคนธรรมดาทั่วไป หรือหลุดออกจากความเป็นจริงที่ควรจะเป็น

unaru

จากกรณีตัวอย่างที่กล่าวมา อาการเจ็บป่วยทางจิตของสาวคลั่งมีมิมืดที่กระทำการก่อคดีซึ่งเรียกว่าเป็น **คดีนิติจิตเวช (Forensic Psychiatry)** นับได้ว่าไม่ใช่เป็นครั้งแรกของผู้กระทำความผิดที่มีอาการทางจิตที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และกล่าวได้ว่าคดีทางนิติจิตเวชลักษณะเช่นนี้ มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรวมถึงหน่วยงานกรมราชทัณฑ์ด้วย

“ต้องหลีกเลี่ยงงานที่เกินความสามารถ และมีความซับซ้อนมาก” หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการถูกล้อเลียนจากเพื่อนผู้ต้องขัง

ดังนั้น จากสภาพเหตุการณ์ดังกล่าว เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทุกท่านในฐานะผู้ให้การควบคุมดูแล จึงควรได้มีความรู้และความเข้าใจในเบื้องต้นเกี่ยวกับความผิดปกติทางจิตของผู้ต้องขัง เนื่องจากในปัจจุบันนี้เราพบว่า เรือนจำ/ทัณฑสถาน มีมาตรการที่มีอาการทางจิตและ / หรือป่วยเป็นโรคจิตที่แอบแฝงอยู่ในลักษณะเช่นนี้เป็นจำนวนไม่น้อย แต่ว่าบุคคลดังกล่าวไม่น่ากลัวอย่างที่เราคิด ถ้าเขาเหล่านั้น

ได้รับการรักษาและรับประทายรักษาอาการทางจิตอย่างสม่ำเสมอขณะต้องโทษ แต่ถ้าหากผู้ต้องขังเหล่านั้นไม่ได้รับการรักษา เมื่อพ้นโทษก็มีโอกาสกลับเข้ามาใหม่ เนื่องจากมีแนวความคิดและการตัดสินใจที่ผิดปกติอันอาจเป็นสาเหตุในการก่อคดีได้อีก และคดีที่ก่ออาจมีความรุนแรงกว่าเดิมก็เป็นได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของความคิดที่ผิดปกติและระบบประสาทที่รับรู้สิ่งที่ผิดปกติ เช่น มีอาการประสาทหลอนทางหู (อาการหูแว่ว) จะเป็นแรงผลักดันให้ก่อคดีขึ้นมา ดังนั้น ถ้าพวกเราทุกคน ได้ช่วยกันดูแลและให้ความเอาใจใส่ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังป่วยกลุ่มดังกล่าวได้ทำกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ที่ผู้ต้องขังป่วยทางจิตสามารถทำได้ โดยการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ซึ่งใช้เวลาและสมาธิในการทำงานไม่มาก เช่น การร้องเพลง การเล่นเกมต่างๆ หรือกิจกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ เช่น การระบายสีด้วยนิ้วมือ งานปั้น งานสวน การทำความสะอาด การพับถุงกระดาษ ของจดหมาย การประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ กิจกรรมออกกำลังกายเข้าจังหวะ เป็นต้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องหลีกเลี่ยงงานที่เกินความสามารถและมีความซับซ้อนมาก หรือกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้ต้องขังป่วยทางจิตเกิดความคิดเพื่อฝัน ตลอดจนกิจกรรมที่ทำให้ผู้ต้องขังป่วยทางจิตต้องนั่งในท่าเดิมนานๆ ทำซ้ำๆ หรือทำคนเดียว และพยายามหลีกเลี่ยงการอยู่รวมกันของผู้ต้องขังป่วย โดยไม่มีผู้ดูแล รวมไปถึงหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการถูกล้อเลียนจากเพื่อนผู้ต้องขัง เมื่อทำได้ดังนี้ก็จะสามารถช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพด้านจิตใจของผู้ต้องขังได้ แต่ทั้งนี้ ต้องไม่คาดหวังผลสัมฤทธิ์ของงานจากการกระทำของผู้ต้องขังป่วย แต่ควรเน้นการให้กำลังใจและห่วงใยดูแลมากกว่า

ท้ายที่สุด เรือนจำควรมีการเตรียมการเพื่อให้มีการส่งรักษาต่อในชุมชน โดยการให้ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลต่อเนื่องตั้งแต่ก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง ซึ่งนอกจากจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังแล้ว ยังเป็นการป้องกันการก่อคดีซ้ำอีกด้วย ●